

השבתת דיג המכמורת בעונת גיוס הדגיגים

דוח מסכם עבירות ומענה אכיפתי Sea Watch

יוני – אוגוסט 2016

החברה להגנת הטבע
שומרים. מחנכים. אוהבים

דגים באחריות
הרפורמה להצלת הים התיכון

SEA WATCH
מדווחים מהמים

נכתב על ידי רותם בכור, רכזת מוקד SeaWatch
היגוי ועריכה: אלון רוטשילד

תקציר

מחקרים עקביים מצביעים על הנזק העצום שגורם דיג מכמורת בחודשי הקיץ, בעונת הגיוס של הדגיגים הצעירים לאוכלוסייה. חודשים אלה מתאפיינים באחוז גבוה במיוחד של שלל מושלך (discards) ושלל לוואי (by catch), כמו גם פגיעה משמעותית בצבי הים ובחיות מוגנות אחרות כמו גיטרנים.

בשנת 2016, עקב עתירה לבג"ץ של החברה להגנת הטבע, קבע פקיד הדיג במשרד החקלאות מגבלות ברישיונות הדיג אשר נועדו להתמודד עם משבר הדגה החמור בים.

עיקר המגבלות עסקו בהגבלת הדיג לפי עונה, כדי לשמר את כושר ההתחדשות של אוכלוסיית הדגים. לצורך כך הונהגו מגבלות חלקיות על הדיג בעונת הרבייה* והגיוס: השבתת דיג ספורטיבי ודיג חופי ומגבלת על דיג הרדוד מ-40 מ' עומק בספינות המכמורת, ולאחר מכן השבתת המכמורת למשך כ-3 חודשים, בין 1.6.16 ל-31.8.16. יצוין, כי 4 עתירות של דיגים שהוגשו נגד החלטות פקיד הדיג – נדחו בבג"צ, בפסק דין אשר קבע מפורשות כי לפקיד הדיג סמכות מלאה להטיל מגבלות במסגרת רישיון הדיג.

השבתת המכמורת בעונת הקיץ משרתת שלושה צרכים מרכזיים:

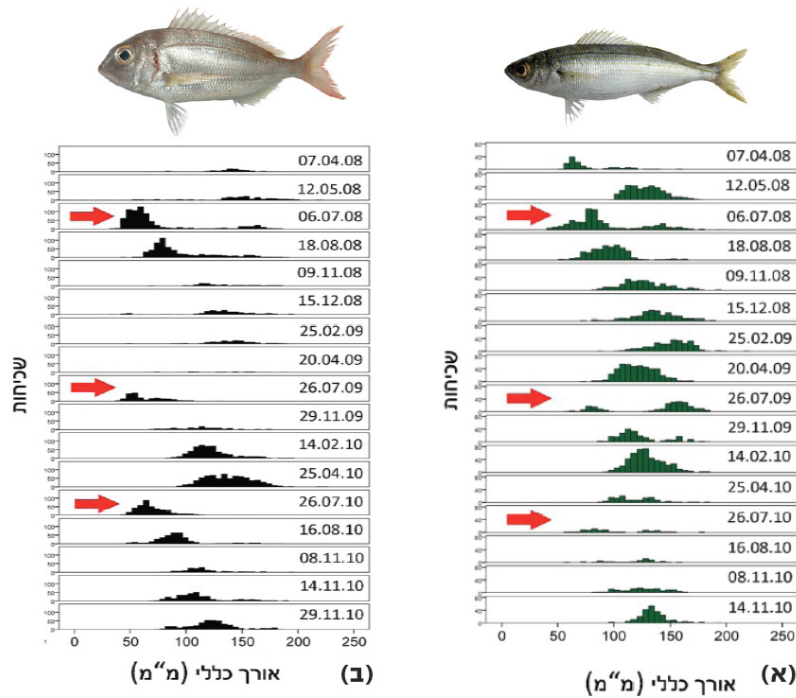
- הגנה על הדגים המתרבים בחודשים יוני – יולי (14 מינים סה"כ).
- הגנה על מינים שהתרבו באביב, ובקיץ מתפתחים לדגיגים צעירים הגדולים מספיק להיתפס ברשתות הדיג, אולם טרם מגיעים לגודל מסחרי. תהליך זה מכונה "הגיוס לשלל הדיג", או בקיצור "עונת הגיוס" ההגנה הכרחית עד הגעת הדגיגים לבגרות והתרחקותם ההדרגתית למים עמוקים.
- הגנה על חיות מוגנות כמו צבי ים וכמו גיטרנים.

ברמה האסטרטגית, עמדת החלה"ט היא כי יש להשבית לצמיתות את צי המכמורת, תוך פיצוי הדייגים. ריכוז הדיווחים והמענה האכיפתי להם מצביע על ציות טוב, באופן כללי, של דייגי המכמורת למגבלות שנקבעו. עם זאת, דיווחים שונים מצביעים על יציאה של חלק קטן מדייגי המכמורת לים – תוך הפרת המגבלות שהוטלו עליהם, או מגבלות חדשות. למיטב ידיעתנו למרות הפעילות של יחידת האכיפה של משרד החקלאות, מבצעי עברות אלו לא הורשעו ולא נמנעה מהם היכולות להמשיך ולעבור על החוק במהלך כל עונת הגיוס. מכאן, מסקנותינו הן שיש חוסר הלימה בין החלטות אגף הדיג לממשק הדיג המקיים לבין יכולות האכיפה הקיימות היום בשטח. דו"ח זה מסכם את הדיווחים על דיג לא חוקי אשר התקבלו במוקד SeaWatch בין החודשים יוני – אוגוסט.

*ראו דוח מסכם עונת הרבייה – מוקד SeaWatch.

מהו ההיגיון בהשבתת המכמורת בחודשי הקיץ?

עבודת מחקר שבוצעה במסגרת פרויקט "דגים באחריות" על ידי אוניברסיטת תל אביב והמכון לחקר ימים ואגמים מצאה כי מרבית מיני הדגים המקומיים, המתרבים במהלך האביב, מתגייסים לשלל בחודשים יוני – אוגוסט. ממצאי העבודה גרסו כי שימור כושר ההתחדשות של הדגה מחייב השבתת מלאה של דיג המכמורת בחודשי הרבייה והגיוס. באופן פרטני, השבתת המכמורת בעונת הקיץ תאפשר גיוס של דגיגים קטנים ממוצא מקומי, חסרי ערך כלכלי בגלל גודלם. דיג מכמורת בעונה זו מתאפיין בעליה ניכרת בשלל הלוואי. השבתת המכמורת בתקופה זו עשויה להעלות בצורה משמעותית את השרידות של הדור הצעיר לטובת איכות וכמות שלל העתידי בעונת הדיג. שרידות גבוהה יותר עשויה גם להגדיל את אחוז האוכלוסייה המגיעה לבגרות מינית. בנוסף, השבתת דיג המכמורת בעונה זו תמזער את פגיעה הלא-מכוונת בערכי טבע מוגנים הנמצאים בעונת הרבייה, דוגמת הגיטרן המובהק וצבי הים הבוקעים בעונה זו. המחקר גם הצביע על כך שהחודשים יוני – יולי מהווים חודשי רבייה חשובים עבור 14 מיני דגים, אשר נהנים מההגנה של השבתת המכמורת בחודשים אלה.

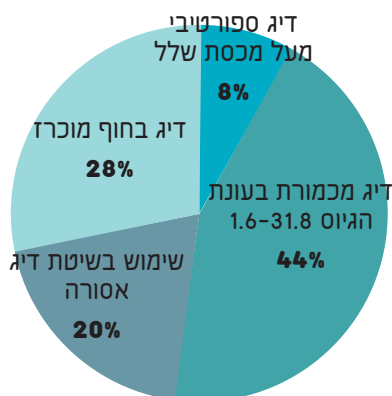

איור 1: ליקוח מתוך עונתיות הרבייה של הדגה בחופי ישראל ובחינת פיזור הפאונה במרחב ובזמן, ד"ר ניר שטרן.

כשלי אכיפה

ככלל, מרבית דייגי המכמורת צייתו לחוק ונמנעו מדיג בעונת הקיץ. עם זאת, הממצאים מצביעים על פער גדול בין הכוונות של משרד החקלאות בקביעת מגבלות החירום ברשיונות, לבין היכולת של המשרד ובפרט יחידת האכיפה (הפיצו"ח) ליישם בשטח. במהלך החודשים יוני- אוגוסט הגיעו למוקד SeaWatch תריסר דיווחים על דיג לא חוקי של מכמורת כמפורט בנספח 1. כמו כן, מוקד SeaWatch זיהה דפוס של דיג מכמורת המתבצע כנראה בעומק הים, מחוץ למים הטריטוריאליים (במרחק 12 מייל מקו החוף), או קרוב לגבול בתחום המים הטריטוריאליים. יש לציין כי יבוא דגים שמקורם בדיג מחוץ למים הטריטוריאליים הוא אסור על פי פקודת הדיג, ללא היתר מיוחד מפקיד הדיג (היתר אשר לא ניתן לאף ספינה).

למרות ההבנה שמרבית העבירות בוצעו באופן חוזר על ידי אותם דייגים, בעיקר בגזרת אשדוד, ולמרות שבחלק מהמקרים הועבר המידע בזמן אמת, יחידת האכיפה לא מנעה מסירות אלו לחזור ולעבור על החוק. בנוסף למיטב הבנתנו, למרות עדויות חד משמעיות, מאמצי האכיפה טרם הבשילו לכדי הגשת כתבי אישום.

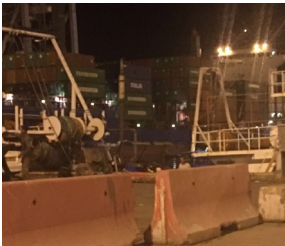

איור 2: חלוקת הדיווחים שהתקבלו במוקד SeaWatch בין החודשים יוני-אוגוסט על פי סוגי עבירות הדיג הלא חוקי

סיכום

ברור כי ממשק דיג לא יכול להתקיים "על הנייר" במסגרת תנאי הרישיון, בלי אכיפה ויישום בשטח. להיעדר האכיפה האפקטיבית משמעויות קשות, הן לאמון הציבור והן לשימור הדגה. חמורה במיוחד העובדה, כי דיגי המכמורת ביקשו 4 פעמים מבג"צ לתת "צו ביניים" שיבטל את המגבלה שהוטלה עליהם – וסורבו. עבירות דיג אלה מהוות, לפיכך, גם ביזוי שלטון החוק ובית המשפט.

לאור הכשלים שתוארו בדוח זה, וביתר שאת בדוח הקודם (דוח עונת הרבייה), אין מנוס מלבחון מחדש את יכולתו של משרד החקלאות לבצע את תפקידו באכיפת חוקי הדיג בים התיכון, ולשקול את העברת האחריות והסמכות לגוף אכיפה בעל רצון, יכולת ואמצעים מתאימים.

נספח 1: פירוט כלל דיווחי האמת על דיג מכמורות בעונת הגיוס במוקד SeaWatch.

תמונה	פרטי הדיווח	תאריך
	מכמורת מגרק בדרכה חזרה לנמל אשדוד. מתוכננת לעגון עוד כשעה.	19:10:00 18-08-2016
	ספינת מכמורת מבואות ים דגה עכשיו כשש מייל מהחוף מערבית לקריות.	11:37:00 16-08-2016
	ספינת מכמורת צנחנים בדרך לנמל אשדוד לאחר דיג של יומיים מעבר ל-12 מייל. עתידה להגיע לנמל ב-19:20.	18:36:00 15-08-2016
	ספינת מכמורת גבעתי חוזרת לנמל לאחד דיג. תגיע לנמל לקראת השעה 02:45 הלילה. ספינת מכמורת נוספת דגה באזור יפו בקרבת החוף.	01:39:00 12-08-2016
	ספינת מכמורת אשר יצאה מנמל יפו דגה עכשיו מול חופי תל אביב כמייל מהחוף.	21:40:00 11-08-2016
	מכמורתן גבעתי בדרכו חזרה לנמל אשדוד לאחר דיג של כמה ימים במים הכלכליים. מתוכנן להגיע לקראת השעה 19:00.	18:20:00 11-08-2016
	מכמורתן "צנחנים" דג ברגעים אלו 13 מייל מול תל אביב, מסכן חיים של כלי שיט בסביבתו, לא מאזין לערוץ 16 והתעלם מקריאות, עובר כ-300 מטרים מאוניה אחרת, ככל הנראה נרדם.	18:20:00 01-08-2016
	מכמורתן גורר ממש עכשיו קרוב לחוף	20:01:00 21-07-2016
	מכמורת בחוף הקשתות	22:24:00 12-06-2016
	דיג בעונה אסורה מתחת ל-20מטר	19:50:00 03-06-2016

נספח 1: פירוט כלל דיווחי האמת על דיג מכמורות בעונת הגיוס במוקד SeaWatch.

תמונה	פרטי הדיווח	תאריך
	<p>ספינת מכמורת גבעתי חוזרת לנמל לאחד דיג. תגיע לנמל לקראת השעה 02:45 הלילה. ספינת מכמורת נוספת דגה באזור יפו בקרבת החוף.</p>	<p>01:39:00 12-08-2016</p>
	<p>מכמורתן כקילומטר בעומק בין מרינה אשדוד לנמל אשדוד מגיע מכיוון דרום.</p>	<p>16:50:00 02-06-2016</p>
	<p>מכמורתן קטן בחיפה, מול רמבם</p>	<p>08:11:00 02-06-2016</p>